

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави**

Матеріали
X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

30 березня 2018 року

Одеса
ОДУВС
2018

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Р68 **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові
демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ.
інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. — Одеса: ОДУВС,
2018. — 282 с.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

СЕКЦІЯ 6.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА
ТА КРИМІНОЛОГІЇ.

Андрієшин В. В.,
аспірант кафедри кримінального права та кримінології ОДУВС, слідчий ГУНП в Одеській області
Науковий керівник: Меркулова В. О., д. ю. н., професор, професор кафедри
кримінального права та кримінології ОДУВС, Заслужений юрист України

СФЕРА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Від того, наскільки вірно буде визначено об'єкт злочину, залежатиме його закріплення у системі норм та інститутів Особливої частини Кримінального кодексу, правильна кваліфікація суспільно небезпечних діянь та розмежування суміжних злочинів, в тому числі пов'язаних із сферою службової діяльності. Підтримуємо усталену правову позицію, відповідно до якої об'єктом злочину є суспільні відносини та вважаємо, що об'єктом злочину є найбільш важливі суспільні відносини, що охороняються нормами Кримінального кодексу, і яким унаслідок злочинного посягання завдається істотна шкода.

Об'єднуючою об'єктивною ознакою для всіх злочинів, які вчиняються службовою особою, є «сфера службової діяльності», яка зазнає негативного впливу в результаті таких суспільно небезпечних діянь. Для XVII Розділу Особливої частини КК України дана сфера виступає структурно-об'єднуючим критерієм (родовим об'єктом) та безпосереднім основним об'єктом більшості злочинів, відповідальність за які передбачена у даному розділі. Для 77 складів злочинів, які передбачені в інших розділах Особливої частини КК України та містять кваліфікуючі ознаки пов'язані із вчиненням злочину службовою особою, сфера службової діяльності є безпосереднім додатковим обов'язковим об'єктом посягання, тому що основними об'єктами даних злочинів є ті суспільні відносини, які поставлені під кримінально-правову охорону даних розділів.

У кримінально-правовій науці сферу службової діяльності, як об'єкт службових злочинів, визначали по-різному. Так, С.В. Познишев називав родовим об'єктом службових злочинів «ідеальне суспільне благо» [1, с. 164], що на нашу думку, більш притаманне для загального об'єкта. О.О. Жижиленко стверджував, що об'єктом службових злочинів є «службовий обов'язок посадової особи» [2, с. 14], О.Н. Трайнін визначав даним об'єктом «правильну, таку, що відповідає інтересам соціалістичного будівництва, роботу державного та суспільного апарату» [3, с. 26], що звучує сутність даної кримінально-правової категорії. О.Я. Светлов, у 1978 році наголошував, що родовим об'єктом протиправних діянь службових осіб стали визнавати «державний апарат» і «державну дисципліну» [4, с. 28], що на сьогоднішній день не враховує аспекту диференціації кримінальної відповідальності службових осіб у публічній та приватній сферах діяльності.

Щодо сучасних ідей науковців, то об'єктом злочинів службових осіб визначають: «суспільні відносини соціального управління, у яких суб'єкти управління реалізують керуючий вплив, що надається їм у результаті особливих процедур, передбачених правовими актами, здійснюється в межах і в спосіб, що передбачені правовими актами, і забезпечується можливістю застосування правових наслідків за ухилення від дії такого впливу» [5, с. 7], «правильна робота державного апарату й апарату органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності» [6, с. 7; 7, с. 13], «встановлений законом порядок здійснення посадовими та службовими особами своїх повноважень» [8, с. 26-35; 9, с. 367], «суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування державних органів, підприємств, установ чи організацій незалежно від форм власності» [10, с. 127], «правомірну діяльність державних або самоврядних органів, підприємств, установ чи організацій незалежно від форм власності у будь-яких галузях їхньої діяльності та їх авторитет» [11, с. 723].

Фрагментарно надані визначення службової діяльності у діючому законодавстві. Наприклад, Закон України «Про державну службу» державною службою визначає «публічну, професійну, політично неупереджену діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави...» [12], Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» службою в органах місцевого самоврядування визначає «професійну, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом» [13].

В ст. 364 КК України сфера службової діяльності додатково виражається через загальне поняття – «інтереси служби» для публічно-правової сфери, а в ст. 3641 КК України – через поняття «інтереси юридичної особи» для приватно-правової сфери господарювання, що є одним із аспектів диференціації кримінальної відповідальності службових осіб у публічній та приватній сферах діяльності.

Інтереси публічно-правової служби є частиною категорії адміністративного права – публічного інтересу. Публічний інтерес – це інтерес соціальної спільності, що визначається та задовольняється державою.

Визнання публічності інтересу здійснюється шляхом його правового (юридичного) забезпечення (фіксації в нормах і встановленні механізму реалізації) [14, с. 32–33].

Вважаємо, що інтереси служби, як елемент об'єкту злочинів пов'язаних із сферою службової діяльності є оціночним та збірним поняттям. Дане поняття є певним ідеалом, який має керувати службовою особою при реалізації функціональної складової її діяльності шляхом вибору та використання такого способу здійснення своїх повноважень, яким можна буде досягнути дієвого та результативного виконання завдань публічно-правової служби, при найменших витратах ресурсів на їх реалізацію. Як правило, інтереси служби для того чи іншого органу публічної влади або юридичної особи державної або комунальної власності, знаходять своє опосередковане вираження у нормативно-правових актах через завдання, мету діяльності та функції, які ставляться перед даними органами та особами.

Під інтересами юридичної особи приватного права, як складової ознаки об'єкта, пропонуємо розуміти – комплекс приватних потреб, забезпечення яких є метою створення та діяльності даної юридичної особи. Таке забезпечення втілюється у життя шляхом реалізації прав та обов'язків юридичної особи та повноважень її службових осіб з метою найуспішнішого виконання завдань, які поставлені перед нею установчими документами такої особи. Основою даного комплексу є потреби юридичної особи, як суб'єкта суспільних відносин взагалі, а також, потреби її власників, засновників, керівників, працівників та інших осіб, які мають відношення до діяльності юридичної особи.

На необхідність такої диференціації вказували науковці, ідеї яких також поділяємо, «...адже природа повноважень і можливостей службовця юридичної особи приватного права є відмінною від аналогічних повноважень особи, що перебуває на публічній (державній чи муніципальній) службі» [15, с. 397–390], а відмінністю між розглядуваними групами злочинів є те, що лише посягання з боку публічних службовців призводять до послаблення державної влади [16, с. 53–54; 17, с. 81]. Отже, наведений розподіл даних двох сфер кримінально-правової охорони базується на принциповій відмінності сутності та цільової направленості функцій публічних та приватних службовців, особливостях і значимості повноважень службових осіб публічного права для належного функціонування держави та місцевого самоврядування.

Як висновок, пропонуємо розуміти під сферою службової діяльності, як об'єкта злочинних посягань, суспільні відносини, які виникають, існують та припиняються у зв'язку з регламентованою нормативно-правовими актами діяльністю щодо реалізації службовими особами наданих їм функцій і повноважень. Вважаємо, що надане визначення найбільш загально, охоплює поняття сфери службової діяльності, при цьому вбирає ознаки управління, регламентованої діяльності, роботи та функціонування, реалізації владних повноважень та інші ознаки, які були зазначені у приведених вище визначеннях.

Література

1. Познышев С. В. Очерк основных начал науки уголовного права. Особенная часть / С.В. Познышев. - М., 1923.
2. Жижиленко А. А. Должностные (служебные) преступления. Практический комментарий. Издание 2-е / А. А. Жижиленко. - М., 1924.
3. Трайнин А. Н. Уголовное прав. Особенная часть: должностные и хозяйственные преступления / А. Н. Трайнин; Всесоюзный ин-т юридических наук. - М.: Юриздат НКЮ СССР, 1938.
4. Светлов А. Я. Ответственность за должностные преступления / Александр Яковлевич Светлов. - К.: Наукова думка, 1978.
5. Задоя К. П. Кримінальна відповідальність за перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Задоя К.П. - К., 2009.
6. Слущька Т. І. Кримінальна відповідальність за перевищення влади або службових повноважень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Слущька Т. І. - К., 2010.
7. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : Науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. - К.: Алерта, 2012.
8. Андрушко П.П. Зловживання владою або службовим становищем: кримінально-правова характеристика (ст. 364 Кримінального кодексу України) / П.П. Андрушко, А.А. Стрижевська // Законодавство України: науково-практичний коментар. - 2005. - № 2.
9. Михайленко Д.Г. Поняття об'єкта злочинів у сфері службової діяльності / Д.Г. Михайленко // Правове життя сучасної України [тези доп. Всеукр. наук. конф. (18-19 квітня 2008 р., м. Одеса)]. - О.: Фенікс, 2008.
10. Гуторова Н.А. Уголовное право Украины. Особенная часть: конспект лекций / Н.А. Гуторова. - Харьков: «Одиссей», 2003.
11. Науково-практичний коментар до кримінального кодексу України / відп. ред. С.С. Яценко. - 4-те вид., перероб. та доп. - К.: А.С.К., 2005.

12. Про державну службу: Закон від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст. 43.
13. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 33, ст. 175.
14. Гончарук С. Т. Адміністративне право України. Загальна та Особлива частини: навч. посіб. (на допомогу слухачам, що здають держ. та поточні іспити з адм. права) / С. Т. Гончарук. - К.: НАВС України, 2000.
15. Нерсисян А. С. Службова злочинність у приватній сфері за кримінальним законодавством України / А.С. Нерсисян // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародного симпозіуму, 21–22 вересня 2012 р. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012.
16. Волженкин Б. В. Служебные преступления / Волженкин Б. В. – М.: Юристь, 2000.
17. Чугуніков І. І. Поняття злочинів у сфері службової діяльності: історія питання та сучасний стан проблеми / І. І. Чугуніков // Актуальні проблеми політики. – 2008. – Вип. 33.

Манойленко К. М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ТУРИСТІВ В УКРАЇНІ.....	182
Маційчук В. О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ.....	184
Мотрука В. А. СИСТЕМА ЗАСАД І ЇЇ ВПЛИВ НА КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	186
Мудрецька Г. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	187
Оверченко Д. Г. ОСНОВНИЙ КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	188
Павловський А. В. ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ.....	190
Петрушко М. І. ПОРЯДОК ПОГОДЖЕННЯ ЗМІНИ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОКУРОРА В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ З ПРОКУРОРОМ ВИЩОГО РІВНЯ.....	192
Поліщук О. В. ДО ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	194
Пустовий О. О. ВІЗУАЛЬНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПРОТИДІЇ МАСОВИМ ЗАВОРУШЕННЯМ.....	195
Самсонюк С. С. СУБ'ЄКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	196
Славінська І. В. ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ.....	198
Тарасенко В. Є. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПОЛОЖЕННЯХ КПК УКРАЇНИ.....	200
Теслюк І. О. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ.....	202
Філовський С. В. ВИНИКНЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	204
Філюк О. М. ВИДИ ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ.....	206
Цільмак О. М. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЇ СТОСОВНО ФАКТИЧНИХ ДАНИХ ПЕВНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	207
Черхавський М. В. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАТРИМАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	209
Шостак М. О. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	211
Якім В. ЩОДО ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ.....	212

СЕКЦІЯ 6.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ.

Андрієшин В. В. СФЕРА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ.....	215
Бабина А. В. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ДОВЕДЕННЮ ДО САМОГУБСТВА НЕПОВНОЛІТНІХ....	217
Бедексєєва В. Л. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИННОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ДІЯННЯМ ТА СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ НАСЛІДКАМИ.....	219